

TIEŠIE MAKSĀJUMI

Eiropas Savienības tiešo maksājumu veidi un atbalsta saņemšanas nosacījumi

!!! Izmaiņas nosacījumos 2026. gadā ir iezīmētas ar sarkanu fonta krāsu.

1. VISPĀRĪGIE TIEŠO MAKSĀJUMU PIEŠKIRŠANAS NOSACĪJUMI

1.1. AKTĪVS LAUKSAIMNIEKS

Tiešo maksājumu pretendents uzskatāms par aktīvu lauksaimnieku, ja tas kārtējā gadā izpilda **vismaz vienu** no šiem kritērijiem:

1. LAD datu bāzē kārtējā gada 1. martā ir reģistrēti lauksaimniecības dzīvnieki, kuru skaits atbilst vismaz **vienai liellopu vienībai**;
2. Persona ir iekļauta VAAD Lauksaimniecības produktu **integrētās audzēšanas reģistrā** iepriekšējā vai kārtējā gada 1. oktobrī un ir VAAD lēmums par kultūraugu atbilstību normatīvajiem aktiem;
3. Persona iekļauta kā sēklaudzētājs VAAD **Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā** iepriekšējā vai kārtējā gada 1. oktobrī, un attiecīgajā gadā ir iesniegusi VAAD lauku apskates iesniegumu, un ir vismaz viens lauku apskatē atzīts lauks;
4. Vismaz **1/3** no saimniecības lauksaimniecības zemes iepriekšējā vai kārtējā gada 1. oktobrī ir iekļauta **bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā**;
5. Saimniecībā nodarbināts vismaz **viens algots darbinieks** lauksaimnieciskajā darbībā, vai ne mazāk kā viena **lauksaimniecības darbaspēka vienība** uz katriem **100 ha**. 2024., 2025., **2026. un 2027.** gadā atbalsta pretendents, kura lauksaimniecības zemes platība nepārsniedz 20 hektārus, uzskatāms par vienu darbaspēka vienību;
6. Vidējais **standarta izlaides** rādītājs kārtējā gadā par lauksaimniecības zemes hektāru, **izņemot** ilggadīgo zālāju, kas atzīts par **bioloģiski vērtīgu zālāju** vai no lauksaimnieciskās darbības atkarīgu Eiropas Savienības nozīmes **zālāju biotopu** un **putnu dzīvotni**, ir vismaz **300 EUR**;
7. Saimniecības **lauksaimnieciskās darbības izmaksas***, neieskaitot nekustamā īpašuma nodokli, iepriekšējā gadā vai kārtējā gadā vidēji sastāda vismaz **120 EUR** par hektāru.

Izmaksas apliecinājošiem dokumentiem jābūt par **iepriekšējo gadu** vai par nepārtraukta **12 mēnešu laikposmu**, kura sākuma termiņš nav agrāks par iepriekšējā gada 1. janvāri. Ja izmaksu vērtība **ir lielāka par 30 EUR (bez PVN)**, tad izmaksu apliecinājošajā dokumentā norādāmi pakalpojuma saņēmēja **rekvizīti**.

**Attiecināmās izmaksas varētu būt: degvielas iegāde, tehnikas uzturēšana, lauksaimnieciskās darbības nodrošināšanai izmantoto ēku uzturēšana, ražošanas resursu iegāde (piem., minerālmēslu, organisko mēslu, augu aizsardzības līdzekļu, kalķojamā materiāla, kultūraugu sēklas, lopbarības), pakalpojumi (piem., lauksaimniecības zemes pirmssējas un aramzemes pēcsējas apstrāde, ražas novākšana, produktu pārvadāšana, ražošanas resursu piegāde, zālāju nopļaušana un zālaugu masas novākšana, u.c. pamatotas, ar lauksaimniecisko darbību saistītas izmaksas.*

! - Aktīva lauksaimnieka nosacījumu nepiemēro lauksaimniekam, kam iepriekšējā gadā tiešo maksājumu kopsumma nepārsniedza 500 EUR.

1.2. ATBALSTA TIESĪGAS LAUKSAIMNIECĪBAS ZEMES KRITĒRIJI

Lauksaimniecības zeme ir atbalsta tiesīga, ja tā ir **lauksaimnieka rīcībā** uz kārtēja gada 15. jūniju un tā tiek izmantota lauksaimnieciskai darbībai.

Platībai jāatbilst “atbalsttiesīga hektāra” definīcijai visu kalendāro gadu, par kuru iesniegts Ģeotelpiskais iesniegums.

Lauksaimniecības platības ir: aramzeme, ilggadīgie stādījumi (iesk. īscirtmeta atvasājus) un ilggadīgie zālāji.

Aramzeme ir uzturēta kultūraugu audzēšanai piemērotā stāvoklī, ja:

- augsnes virsma ir līdzena atbilstoši l/s apsaimniekošanas veidam un vietas mikroliefam, tā ir piemērota pirmssējas apstrādei vai zālāja un citu augu nopļaušanai vai novākšanai, kā arī nav nepieciešams uzklāt augsni vai nolīdzināt augsnes virsmu, izmantojot šķūrēšanas vai iekrāvēju tehniku;
- tajā nav krūmu dzinumu, kas vecāki par vienu gadu;
- izmantojot to kā melno papuvi, nezāles tiek apkarotas, nepieļaujot sēklas nogatavošanos.

Par **papuvi** neuzskata zaļmēslojuma augu aizņemtu platību, kuru izmanto ganīšanai vai ražas novākšanai vai kurā augi attiecīgā termiņā nav iestrādāti augsnē. Šāda platība vienotajā iesniegumā deklarējama ar tajā audzētā kultūrauga aprakstam atbilstošu kultūrauga kodu.

Platība, kas iepriekšējā gadā deklarēta kā ilggadīgais zālājs, bet kārtējā gadā deklarēta kā papuve, tad to uzloba vai uzar līdz kārtēja gada 30. maijam.

Kaņepju platība ir atbalsta tiesīga, ja lauksaimnieks:

- līdz kārtējā gada 15. jūnijam iesniedz iesniegumu Valsts augu aizsardzības dienestā (VAAD) par dalību THC monitoringā un līdz 30. jūnijam, saskaņā ar VAAD cenrādi, veic dalības maksu;
- kaņepju audzēšanā izmanto sertificētas kaņepju sēklas;
- audzē noteiktas kaņepju šķirnes;
- kaņepju augos THC saturs nepārsniedz 0,2 %;
- līdz 22.maijam LAD iesniedz pieteiktās kaņepju sējplatības deklarāciju, kaņepju sēklas šķirnes iepakojuma etiķetes oriģinālu, informāciju par izsēto sēklas daudzumu.

Atbalsttiesīgas aramzemes platība ietver aramzemes ieskaitus ainavas elementus, tostarp agromežsaimniecības sistēmu elementus, kuru kopējā platība nepārsniedz 20% no lauka bloka platība un tie ir:

- pastāvīgas biodaudzveidības salas – nelieli, ražošanā neizmantoji nogabali ar dabisko veģetāciju, kuros var būt koku un krūmu dzinumi, bet kuros nav invazīvo latvāņu ģints augu, kam izveidojušās ziedkopas;
- dīķi un to piekrastes veģetācija, kurā var būt koku un krūmu dzinumi, bet nav invazīvo latvāņu ģints augu, kam izveidojušās ziedkopas;
- koki, koku vai krūmu puduri, koku rindas ar ražošanā neizmantojam aizsargjoslām vai bez tām, ja attiecīgais nogabals nav reģistrēts kā meža platība nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā;
- akmeņu kaudzes.

! Starp ainavas elementu un lauka bloka malu ir vismaz 10 metru plata aramzemes josla, kurā notiek lauksaimnieciskā darbība, un tas ir identificējams tālizpētes materiālos.

Aramzemē sēti zālāji, tīrsējā sēti tauriņzieži un **ilggadīgie zālāji** ir uzturēti ganīšanai piemērotā stāvoklī, ja tie līdz kārtējā gada **15. augustam** ir noganīti un nepietiekami noganītā platība ir applauta vai tie ir nopļauti, izņemot:

- aramzemē sētos zālājus, tīrsējā sētus tauriņziežus un ilggadīgos zālājus, kas izmantojami **ārstniecības augu** vākšanai vai **nektāra** vākšanai **biškopībā**, tostarp platībās, kurās īsteno lauku attīstības intervenci "Biškopības vienību apsaimniekošana apputeksnēšanas vajadzībām" vai "Bioloģiskā lauksaimniecība", ja tie ir nopļauti līdz kārtējā gada **15. septembrim**;
- ilggadīgos zālājus, kas atzīti par no lauksaimnieciskās darbības atkarīgiem Eiropas Savienības nozīmes zālāju biotopiem un putnu dzīvotnēm, ja tie ir noganīti vai nopļauti un novākti, izvēloties augsnes mitruma apstākļiem piemērotu pļaušanas tehniku, līdz kārtējā gada **15. septembrim**;
- zālājus un tīrsējā sētus tauriņziežus, kas tiek izmantoti **zālāju sēklaudzēšanai**, ja tie ir nokulti līdz kārtējā gada **1. oktobrim** un kārtējā gadā ir pieteikti lauku apskatei VAAD vai par attiecīgajām platībām ir iesniegts iesniegums LAD reizē ar vienoto iesniegumu.

Ilggadīgo stādījumu platība ir uzturēta kultūraugu audzēšanai piemērotā stāvoklī, ja rindstarpas, kuru platums pārsniedz vienu metru, tiek izpļautas vai mehāniski apstrādātas un nokaltušie ilggadīgo stādījumu koki vai krūmi novākti līdz kārtējā gada 15. septembrim.

Īscirtmeta atvasāju (apse, kārkls, baltalksnis) platība ir atbalsta tiesīga, ja:

- tiek stādītas un audzētas viena vecuma īscirtmeta atvasāju sugas;
- apsei vai baltalksnim ir vismaz 1 000, bet kārklam vismaz 4 000 stādu gabalu uz hektāru;
- maksimālais cirtes aprites laiks ir 5 gadi;

- platībās nav reģistrētas vai no jauna izveidotas meliorācijas sistēmas;
- iesniedz ģeometrisks atvasāju sugu stādu izcelsmes apliecinājuma kopiju.

Lauksaimniecības zemi **neizmanto** lauksaimnieciskajai darbībai un par to **atbalstu nevar saņemt**, ja:

- to izmanto mežsaimniecības vajadzībām, ceļu būvei, tēlniecībai, auto un tehnikas stāvvietām, izstāžu, gadatirgu, sporta, atpūtas un citu sabiedrisku pasākumu rīkošanai vai citām nelauksaimnieciskajām darbībām laikposmā no 15. maija līdz 15. septembrim ilgāk nekā četras nedēļas pēc kārtas, vai ja tai nepieciešama augsnes virskārtas atjaunošana un izlīdzināšana vai zālāju zemes atjaunošana;
- uz tās atrodas lidlauks (izdota apliecība saskaņā ar normatīvajiem aktiem par civilās aviācijas lidlauku izveidošanu, sertifikāciju un ekspluatāciju), pastāvīgs sporta laukums, tostarp golfa laukums, lauki vai nogāzes, kurās ierīkotas slēpošanas un citu sporta veidu trases ar aprīkojumu, zirgu izjāžu laukums ar aprīkojumu, atpūtas un kempingu laukums, siltumnīcas ar grīdas segumu, izvietoti saules paneļi vai ceļi.
- tajā aug vilkvāļītes vai tā ir mitrzone, kas laikposmā no 15. maija līdz 15. septembrim ir klāta ar ūdeni ilgāk nekā četras nedēļas pēc kārtas, ja vien šāda platība neaizņem daļu no lauka un nav deklarēta kā biodaudzveidības sala;
- nogabals ir mauriņš vai piemājas zemes zālājs, kas regulāri tiek nopļauts vai smalcināts;
- to aizņem Ziemassvētku eglīšu stādījumi.

1.3. MINIMĀLIE TIEŠO MAKSĀJUMU SAŅEMŠANAS NOSACĪJUMI

Lauksaimniekam tiešos maksājumus par platībām piešķir par lauksaimniecības zemi, ja:

- ✓ kopējā atbalsttiesīgā lauksaimniecības zemes platība ir vismaz viens hektārs;
- ✓ minimālais lauku bloka lielums ir 0,3 hektāri, un minimālais lauksaimniecības zemes nogabala lielums, kas iekļauts lauku blokā, ir 0,1 hektārs.

Tiešos maksājumus tikai par dzīvniekiem piešķir vienīgi tad, ja piešķiramā summa ir vismaz 100 EUR.

1.5. MAKSĀJUMA MAKSIMUMS (ATBALSTA GRIESTI)

Ilgtspēju sekmējoša ienākumu pamatatbalsta (ISIP) summai, ko lauksaimniekam attiecīgajā kalendārā gadā paredzēts piešķirt, un kas pārsniegs **100 000 EUR**, samazina par 100%.

Pirms samazinājuma piemērošanas pēc lauksaimnieka pieprasījuma no ISIP summas atskaita lauksaimnieka iepriekšējā kalendārā gadā izmaksātās ar lauksaimniecisku darbību saistītās darba algas un tām piemēroto algas nodokli un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, par ko lauksaimnieks veicis grāmatvedības uzskaiti.

1.6. LABA LAUKSAIMNIECĪBAS UN VIDES STĀVOKĻA (LLVS) NOSACĪJUMI

LLVS 1, 3, 4, 5, 6, un 7 standarta prasības nepiemēro tai lauksaimniecības zemes platībai, kuru izmanto bioloģiskajai ražošanai un kura ir sertificēta saskaņā ar regulu 2018/848¹ un pārejas ražošanas vienībām.

LLVS 1 - ilggadīgo zālāju uzturēšana, pamatojoties uz ilggadīgo zālāju platības un lauksaimniecības platības attiecību salīdzinājumā ar 2018. gada datiem.

Ja ilggadīgo zālāju platību īpatsvars attiecībā pret deklarēto lauksaimniecības zemes platību valstī samazinās par vairāk nekā **10 %**, salīdzinot ar 2018. gada atsauces rādītāju, lauksaimnieks daļu no zemes, kuru pēdējo 5 gadu laikā no ilggadīgajiem zālājiem pārveidoja par cita lietojuma zemi, pārveido atpakaļ par ilggadīgo zālāju platībām (prasība netiek attiecināta uz apmežotām platībām).

1) Lauku atbalsta dienests līdz 20. augustam "Latvijas Vēstnesī" publicē informāciju par IZ platības īpatsvaru pret lauksaimniecības zemes platību un īpatsvara atsauces izmaiņas salīdzinot ar 2024. gadu.

2) Lauku atbalsta dienests līdz kārtējā gada 30. septembrim informē lauksaimnieku, kas iepriekšējo piecu gadu laikā ir pārveidojis IZ platību par cita lietojuma zemi, ka viņam ir pienākums pārveidot citām vajadzībām izmantojamu zemi par IZ platību, norādot attiecīgās platības lielumu

3) Lauksaimnieks atjauno/izveido no jauna norādīto IZ platību līdz nākamā gada 15. jūnijam un nākamā gada iesniegumā to deklarē kā ilggadīgo zālāju.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Regulu (ES) 2018/848 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 834/2007 (turpmāk – regula 2018/848)

Prasība pārveidot citām vajadzībām izmantojamu zemi par ilggadīgā zālāja platību nav attiecināma uz lauksaimniecības zemes nogabalu platības daļu, kuru tiešo maksājumu mazo lauksaimnieku atbalsta shēmas vai lauku attīstības bioloģiskās lauksaimniecības atbalsta pretendents pieteica vienotajā iesniegumā kādā no gadiem, laikposmā no 2019. gada līdz 2022. gadam (ieskaitot), kurai ir mainīts statuss no ilggadīgā zālāja uz cita lietojuma zemi.

No 2025.gada: LLVS 2 - mitrāju un kūdrāju augsnes aizsardzība

Sākot ar 2025. gadu, lauksaimniecības zemē esošu mitrāju un kūdrāju augsnes platībā, kura ir kartogrāfiski identificēta LAD lauku bloku kartē un izmantota lauksaimnieciskajai darbībai:

- aramzemi dziļāk par 20 centimetriem uzar ne biežāk kā vienu reizi piecos gados;
- ilggadīgo zālāju platībā zemi uzar ne biežāk kā vienu reizi piecos gados, ja to neaizliedz citi normatīvie akti, tostarp ekoloģiski jutīgo ilggadīgo zālāju jomā;
- nav atļauta meliorācijas sistēmu būvniecība, izņemot:
 - ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, ja tiek izmantoti risinājumi, kas nepalielina siltumnīcefekta gāzu emisiju no augsnes, un meliorācijas objekti ir sedimentācijas baseini, divpakāpju meliorācijas grāvji, akmeņu krāvumi, meandrēšana, kontrolētā drenāža, mākslīgie mitrāji, koka šķeldas bioreaktori, piesātinātās buferjoslas vai šo elementu kombinācijas, hidroloģisko režīmu atjaunošana un ir izsniegti tehniskie noteikumi, lai īstenotu videi saudzīgu meliorācijas sistēmu elementu izbūvi;
 - Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijās (turpmāk – Natura 2000 teritorija) un īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ja to paredz īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāns.

! Detalizētāka informācija par standarta ieviešanu.

LLVS 3 - aizliegums dedzināt aramos rugājus, izņemot augu veselības apsvērumu dēļ.

Rugaini vai sauso zāli nededzina uz lauka, izņemot gadījumus, kad augu veselības apsvērumu dēļ ir saņemta atbildīgo dienestu atļauja kontrolētai augu atlieku dedzināšanai uz lauka.

LLVS 4 – aizsargjoslas (buferjoslu) izveide gar ūdenstecēm

Nelieto mēslošanas līdzekļus un sintētiskos ķīmiskos AAL (izņemot bioloģiskā l/bā atļautos, ja vien marķējumā nav norādīts citādi):

- 10 m platā joslā gar ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kas noteiktas saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ūdens saimniecisko iecirkņu klasifikatoru (ŪSIK) un ūdenstilpju klasifikatoru
- 3m platā joslā gar ūdensnotekām (novadgrāvjiem), kas ir iekļauti meliorācijas kadastrā, ja novadgrāvja sateces baseina laukums pārsniedz 10 km² vai blakus esošā lauka slīpums ir lielāks par 10,5%.
- 1m platā joslā, ja novadgrāvja sateces baseina laukums nepārsniedz 10 km² vai blakus esošā lauka slīpums nav lielāks par 10,5%.

LLVS 5 - augsnes apstrāde, kas samazina augsnes degradācijas un erozijas risku, tostarp ņemot vērā nogāzes slīpumu

2026. gadā LLVS 5 prasība par kultūraugu veģetācijas nodrošināšanu, rugaines saglabāšanu vai atstāšanu neapstrādātu pēc kultūraugu novākšanas neattiecas uz saimniecībām, kuras Lauku atbalsta dienesta Elektroniskajā pieteikšanās sistēmā ir iesniegušas paziņojumu par 2025. gada lietavu radītajiem postījumiem.

Lauksaimniecības zemes daļu, kuras nogāzes garums ir vismaz 20 m un slīpums ir lielāks par 6 grādiem vai 10,5%:

- 1) no kārtējā gada 1. oktobra līdz nākamā gada 15. martam nodrošina ar kultūraugu veģetāciju vai saglabā rugaini vai atstāj neapstrādātu lauku pēc kultūraugu novākšanas;
- 2) ziemājus vai starpkultūras pēc kārtējā gada 20. septembra sēj perpendikulāri nogāzes krituma virzienam, ja vien sējai netiek izmantota tiešās sējas vai joslu apstrādes metode.

LLVS 6 - minimāls augsnes pārklājums, lai izvairītos no kailas zemes visjutīgākajā periodā

2026. gadā LLVS 6 neattiecinā uz saimniecībām, kuras Lauku atbalsta dienesta Elektroniskajā pieteikšanās sistēmā ir iesniegušas paziņojumu par 2025. gada lietavu radītajiem postījumiem.

Rudens un ziemas periodā no 15. novembra līdz nākamā gada 15. februārim nitrātu jutīgās teritorijās vismaz 65%, Vidzemē un Latgalē vismaz 55%, pārējā Latvijas teritorijā - vismaz 60% no saimniecības aramzemes un ilggadīgo stādījumu ir jābūt augu segumam, piemēram, sēti vai stādīti kultūraugi, zālaugi vai neapstrādātām platībām pēc kultūraugu novākšanas.

Platībā bez augu seguma neieskaita dārzeņu, kartupeļu un biešu platību, ~~kurā novākta raža pēc 1.septembra un tās pēc ražas novākšanas ir apstrādātas un atstātas bez augu seguma.~~
~~Nosacījums tiks piemērots sākot no 2023.gada 15.novembra.~~

LLVS 7 - augu maiņa aramzemē

2026. gadā LLVS 7 neattiecinā uz saimniecībām, kuras Lauku atbalsta dienesta Elektroniskajā pieteikšanās sistēmā ir iesniegušas paziņojumu par 2025. gada lietavu radītajiem postījumiem.

Saimniecības, kurās ir vairāk nekā 10 ha aramzemes, nodrošina:

- **augu maiņu**, ievērojot šādas prasības:
 - **reizi gadā vismaz 35% no saimniecības aramzemes platības**, kuru aizņem viengadīgie kultūraugi. «35%» daļu rēķina pieprasījuma gadā no aramzemes platības, kuru kārtējā un iepriekšējā gadā neaizņēma zālāji, pākšaugi, nektāraugi, ārstniecības augi, daudzgadīgie augi, papuves.
 - atlikušajā aramzemes platībā vienu un to pašu galveno **kultūraugu nedrīkst audzēt vairāk nekā 3 gadus pēc kārtas** (izņemot daudzgadīgu kultūru, stiebrzāļu un citu lopbarības zālaugu gadījumos, kā arī papuvē atstātas zemes gadījumā).

vai

- **kultūraugu dažādošanu:**
 - ja aramzemes platība saimniecībā ir 10 - 30 ha:
 - vismaz 2 dažādu kultūraugu audzēšana,
 - galvenā kultūrauga platība nepārsniedz 75 % no saimniecības kopējās aramzemes platības;
 - ja aramzemes platība pārsniedz 30 ha:
 - vismaz 3 dažādu kultūraugu audzēšana;
 - galvenā kultūrauga platība nepārsniedz 75 % no aramzemes platības,
 - divu galveno kultūraugu platībai kopā nepārsniedzot 95 % no aramzemes platības.

Kukurūzu var audzēt vairāk nekā 3 gadus pēc kārtas, ja sākot ar 2025. gadu katru gadu kukurūzas laukā tiek sēts zālāju pasējs vai pēc kukurūzas novākšanas laukā audzē starpkultūras. Zālāju pasēju iesēj ne vēlāk kā jūlijā, un to saglabā vismaz līdz nākamā gada 1. martam.

“Kultūraugs” ir atšķirīgas ģints kultūraugs, kas definēts kultūraugu botāniskajā klasifikācijā vai atšķirīgas **vai apakšsugas** sugas augi, kas pieder pie kādas no krustziežu, nakteņu, ķirbju, tauriņziežu vai balandu dzimtas.

Ziemāji un vasarāji uzskatāmi par atšķirīgiem kultūraugiem pat ja tie pieder vienai ģintij.

Papuve, stiebrzāles un citi lopbarības zālaugi uzskatāmi par atšķirīgiem kultūraugiem.

Atbrīvojumi saimniecībām saskaņā ar R2021/2115 III pielikumu:

(a) kurās vairāk nekā 75 % no aramzemes izmanto, lai audzētu stiebrzāles vai citus lopbarības zālaugus, zemi atstāj papuvē, tajā audzē pākšaugus vai to vienlaikus izmanto vairākos minētajos veidos;

(b) kurās vairāk nekā 75 % no atbalsttiesīgās lauksaimniecības zemes ir ilggadīgie zālāji, to izmanto, lai audzētu stiebrzāles vai citus lopbarības zālaugus, vai kurās minētajā platībā audzē kultūraugus, kas ievērojami ilgu laiku gadā vai ievērojamu šā kultūrauga audzēšanas cikla daļu atrodas zem ūdens, vai kurās zemi minētajā platībā vienlaikus izmanto vairākos minētajos veidos; ;

(c) kurās aramzemes lielums ir līdz 10 hektāriem

(d) bioloģiskajām saimniecībām, kas sertificētas saskaņā ar Regulu (ES) 2018/848.

LLVS 8 - saimniecību bioloģiskās daudzveidības uzlabošana

1) Lauksaimnieks saglabā un nepieļauj dabas pieminekļu – dižakmeņu, aizsargājamu koku un aleju – iznīcināšanu vai bojāšanu, ja tie ir aizsargājami saskaņā ar normatīvajiem aktiem par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību un izmantošanu

2) Lauksaimnieks neveic dzīvzogu un koku ciršanu un griešanu, laika periodā no 15. marta līdz 31. jūlijam platībās, kas atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā un no 1. aprīļa līdz 30. jūnijam pārējās teritorijās.

3) Lauksaimnieks nodrošina, ka lauksaimniecības zemes platībās esošie invazīvie latvāņu ģints augu sugas augi nopļauti līdz brīdim, kad veidojas ziedkopas.

LLVS 9 - tādu ilggadīgo zālāju pārveidošanas vai aparšanas aizliegums, kas Natura 2000 teritorijās ir norādīti kā vides ziņā jutīgi ilggadīgie zālāji

Lauksaimnieks nepārveido vai neapar ilggadīgo zālāju platības, kas ir atzītas par ekoloģiski jutīgiem ilggadīgajiem zālājiem (EJIZ) un atrodas Natura 2000 teritorijās vai ārpus tām.

LLVS 10 - meliorācijas sistēmu uzturēšana

Lauksaimniecības zemē kopj savā atbildībā esošo meliorācijas sistēmu, nodrošinot tās darbību, saglabāšanu un zemes mitruma režīma regulēšanu:

- ūdensnoteku un novadgrāvju gultnēs novāc kokus un krūmus, to atvases nopļauj vismaz vienu reizi divos gados, izvāc grunts ieskalojumus, sadzīves atkritumus, kritušus kokus, piesērējumus un citus elementus, kas kavē meliorācijas sistēmas funkcionēšanu un traucē ūdens plūsmu gultnē;
- drenu sistēmā drenu akas nosedz ar vāku, iztīra drenu akas piesērējumu, kā arī drenu kolektoru iztekas no sanesumiem un novāc kokaugus ap drenu kolektoru iztekām vismaz piecu metru attālumā uz katru pusi no iztekas.

1.7. NOSACĪJUMU SISTĒMA - TIESĪBU AKTOS NOTEIKTĀS PĀRVALDĪBAS PRASĪBAS

Tiesību aktos noteiktās pārvaldības prasības nosacījumu sistēmas satvarā nodrošina saikni starp atbalsta maksājumu saņemšanu un atbilstību normatīvajos aktos noteiktiem nosacījumiem. Tiesību aktos noteikto pārvaldības prasību uzdevums ir veicināt lauksaimnieku motivāciju ievērot šo prasību izpildi sabiedrības interesēs, pretī saņemot atbalsta maksājumus.

Lauksaimniekam ir jāievēro tās tiesību aktos noteiktās pārvaldības prasības, kas attiecas uz viņa saimniecību un lauksaimniecisko darbību:

1. TANPP Fosfātu piesārņojuma kontrole
2. TANPP Ūdens resursu aizsardzība (attiecas uz īpaši jutīgajām teritorijām)
3. TANPP Savvaļas putnu aizsardzība
4. TANPP Dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzība
5. TANPP Pārtikas nekaitīgums
6. TANPP Ierobežojumi hormonālas, tireostatiskas iedarbības vielu un betaagonistu lietošanā
7. TANPP Augu aizsardzības līdzekļi
8. TANPP Augu aizsardzības līdzekļu lietošana

1.8. No 2025.gada: SOCIĀLO NOSACĪJUMU SISTĒMA

Sociālo nosacījumu sistēma attiecas uz lauksaimniekiem - darba devējiem, kas saņem:

- ✓ tiešos maksājumus;
- ✓ lauku attīstības atbalstu agrovides ietvaros.

Sociālo nosacījumu sistēmas nosacījumi aptver darba un nodarbinātības nosacījumus vai darba devēja pienākumus, saskaņā ar tiesību aktiem, kas noteikti Regulas (ES) 2021/2116 IV pielikumā. Šos tiesību aktus piemēro tādā redakcijā, kādā tos īsteno dalībvalstī. Sociālo nosacījumu sistēmas jomas:

1. **Nodarbinātība:** *pārredzami un paredzami darba apstākļi* (direktīva 2019/1152/EK),
2. **Veselība un drošība:** *pasākumi, ar ko mudina uzlabot darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību* (direktīva 89/391/EEK),
3. **Veselība un drošība:** *obligātās drošības un veselības aizsardzības prasības, kad darba ņēmēji lieto darba aprīkojumu* (direktīva 2009/104/EK),

! Detalizētāka informācija par sociālo nosacījumu sistēmu

2. TIEŠO MAKSĀJUMU VEIDI UN ATBALSTA SAŅEMŠANAS NOSACĪJUMI

2.1. ILGTSPĒJU SEKMĒJOŠAIS IENĀKUMU PAMATATBALSTS (ISIP)

ISIP diferencē pa šādām teritoriju grupām, kurās ir līdzīgi sociālekonomiski un agronomiski apstākļi:

- ✓ valstspilsētas un novadi, kuri nerobežojas ar valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis, un kuros veģetācijas perioda ilgums ir vismaz 195 dienas vai lauksaimniecības zemes kvalitatīvais vērtējums ir vismaz 38 balles, – Aizkraukles novads, Ādažu novads, Bauskas novads, Dienvidkurzemes novads, Dobeles novads, Jelgavas novads, Jēkabpils novads, Kuldīgas novads, Ķekavas novads, Limbažu novads, Līvānu novads, Mārupes novads, Ogres novads, Olaines novads, Preiļu novads, Ropažu novads, Salaspils novads, Saldus novads, Saulkrastu novads, Siguldas novads, Talsu novads, Tukuma novads, Valmieras novads un Ventspils novads;
- ✓ novadi, kuros veģetācijas perioda ilgums ir īsāks par 195 dienām un lauksaimniecības zemes kvalitatīvais vērtējums ir mazāks nekā 38 balles vai kuri robežojas ar valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis, – Alūksnes novads, Augšdaugavas novads, Balvu novads, Cēsu novads, Gulbenes novads, Krāslavas novads, Ludzas novads, Madonas novads, Rēzeknes novads, Smiltenes novads un Valkas novads.

ISIP var saņemt, ja izpilda:

- ✓ aktīva lauksaimnieka nosacījumus (skat. 1.1. sadaļu);
- ✓ atbalsta tiesīgas lauksaimniecības zemes kritērijus (skat. 1.2. sadaļu);
- ✓ minimālos tiešo maksājumu saņemšanas nosacījumus par platību (skat.1.3. sadaļu).

ISIP var tik piemērots maksājuma maksimums (skat. 1.4. sadaļu).

ISIP novados ar īpašiem apstākļiem atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	78,00	78,00	78,00	79,00	84,00
Maksimālā likme, €/ha	117,00	117,00	117,00	118,00	126,00
Faktiskā likme, €/ha	94,64	94,17			

ISIP pārējā Latvijas teritorijā atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	70,00	70,00	70,00	71,00	76,00
Maksimālā likme, €/ha	105,00	105,00	105,00	106,00	114,00
Faktiskā likme, €/ha	84,64	84,17			

2.2. MAKSĀJUMS MAZAJIEM LAUKSAIMNIEKIEM

Maksājumu mazajiem lauksaimniekiem piešķir kā fiksētu summu **500 EUR/gadā**, kas aizstāj visus pārējos tiešos maksājumus. To var saņemt lauksaimnieks, kas:

- ✓ deklarē visu savā rīcībā esošo lauksaimniecības zemi;
- ✓ nodrošina deklarētās zemes atbilstību atbalsttiesīguma nosacījumiem;
- ✓ nav radījis mākslīgus apstākļus priekšrocību gūšanai no mazo lauksaimnieku maksājuma;
- ✓ ja piesakās tiešajiem maksājumiem pirmoreiz, līdz kārtējā gada 15. jūnijam kopā ar ģeotelpisko iesniegumu Lauku atbalsta dienestā iesniedz apliecinājumu dalībai maksājumā mazajiem lauksaimniekiem.

2.3. PĀRDAĻOŠAIS IENĀKUMU PAPILDATBALSTS (PM)

Ilgtspēju sekmējošo pārdalošo ienākumu papildatbalstu (PM) piešķir lauksaimniekam par platību:

- ✓ pārsniedz 3 hektārus, bet neaizņem vairāk kā 100 hektāru;
- ✓ kas ir atbalsttiesīga ilgtspēju sekmējošā ienākumu pamatatbalsta saņemšanai – PM nav īpaši jāpiesakās, var saņemt lauksaimnieks, kas pieteicies ISIP;

! var saņemt arī saimniecības, kurās platība ir vairāk nekā 100 ha, bet atbalstu piešķirs ne vairāk kā 97 ha apmērā.

Pārdalošā ienākumu papildatbalsta atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

		2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	> 3 - 30 ha	43,00	43,00	44,00	45,00	49,00
	> 30 - 100 ha	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Maksimālā likme, €/ha	> 3 - 30 ha	64,00	65,00	66,00	67,00	73,00
	> 30 - 100 ha	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00
Faktiskā likme, €/ha	> 3 - 30 ha	60,82	63,93	66,00		
	> 30 - 100 ha	12,23	12,14	12,08		

2.4. IENĀKUMU PAPILDATBALSTS GADOS JAUNAJIEM LAUKSAIMNIEKIEM (JAL)

Ienākumu papildatbalsts gados jauniem lauksaimniekiem par **pirmās, 5 gadu** laikā izveidotās vai pārņemtās lauku saimniecības pirmajiem, maksimums, **150 hektāriem**, kas ir atbalsttiesīgi ISIP, ja pretendents atbilst gados jauna lauksaimnieka definīcijai:

1. fiziska persona, kas gadā, kad pirmo reizi piesakās JAL atbalsta saņemšanai, nav vecāka par **40 gadiem**,
2. lauku saimniecības **vadītājs un īpašnieks** saimniecībai, un reāli un ilgstoši kontrolē saimniecības lēmumus kārtējā gadā, kad piesakās JAL atbalstam (viens vai kopā ar citiem gados jauniem lauksaimniekiem ir vienīgais saimniecības īpašnieks vai pieder vairāk kā 50 % kapitāldaļu (ja vairāki, tad katram vismaz 20%) un ir paraksta tiesības no pieteikšanās dienas līdz 1. oktobrim),
3. ieguvis augstāko vai vidējo profesionālo **lauksaimniecības izglītību**, apgūstot lauksaimniecības priekšmetus 320 stundu apjomā, vai apguvis lauksaimniecības zināšanu pamatkursus (vismaz 160 stundas) līdz 1. augustam gadā, kad pirmo reizi piesakās JAL atbalsta saņemšanai.

Ienākumu papildatbalsta JAL atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	28,00	28,00	30,00	32,00	36,00
Maksimālā likme, €/ha	42,00	42,00	44,00	48,00	54,00
Faktiskā likme, €/ha	35,63	41,22	39,85		

2.5. EKOSHĒMAS: klimata un vides shēmas par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi

Atbalstu brīvprātīgajās klimata un vides shēmas (ekoshēmās) piešķir lauksaimniekam, kas nodarbojas ar lauksaimniecisko darbību, par platību, kura ir atbalsttiesīga ilgtspēju sekmējošā ienākumu pamatatbalsta saņemšanai un kurā tiek ievēroti ekoshēmu saņemšanas nosacījumi.

1.ekoshēma: Atbalsts par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi

1. Atbalstu piešķir par **aramzemes platību**, kurā:

1.1. audzē graudaugus, šķiedraugus, rapsi, ripsi, dārzeņus, zemenes, arbūzus un melones, kartupeļus, pākšaugus, garšaugus un ārstniecības augus;

- 1.2. nodrošina **kultūraugu* dažādošanu** aramzemē:

1.2.1. no 1 līdz 10 hektāros, galvenā kultūrauga platībai nepārsniedzot 75% no aramzemes, ja vien galvenais kultūraugs nav aramzemē sēts zālājs, papuve vai tauriņzieži (neieskaitot lauka pupas, zirņus, soju un dārza pupiņas;

1.2.2. no 10,01 līdz 30 hektāros audzē vismaz trīs dažādus kultūraugus, galvenā kultūrauga platībai nepārsniedzot 65% un divu galveno kultūraugu platībai – 90% no aramzemes, tomēr:

1.2.2.1. prasība par kultūraugu dažādošanu uzskatāma par izpildītu, ja vismaz 80% no aramzemes izmanto, lai audzētu aramzemē sētu zālāju, papuvi vai tauriņziežus (neieskaitot lauku pupas, zirņus, soju un dārza pupiņas), vai to vienlaikus izmanto vairākos minētajos veidos;

1.2.2.2. prasība par galvenā kultūrauga īpatsvara nodrošināšanu uzskatāma par izpildītu, ja galvenais kultūraugs ir aramzemē sēts zālājs, papuve vai tauriņzieži (neieskaitot lauku pupas, zirņus, soju un dārza pupiņas) un tiek pārsniegts 65% robežvērtības īpatsvars;

1.2.3. vairāk nekā 30 hektāros audzē vismaz četrus dažādus kultūraugus, galvenā kultūrauga platībai nepārsniedzot 65 %, divu galveno kultūraugu platībai – 90% un pirmo trīs kultūraugu platībai – 99% no aramzemes, tomēr:

1.2.3.1. prasība par kultūraugu dažādošanu tiek uzskatīta par izpildītu, ja vismaz 80% no aramzemes izmanto, lai audzētu aramzemē sētu zālāju, papuvi vai tauriņziežus (neieskaitot lauku pupas, zirņus, soju un dārza pupiņas), vai to vienlaikus izmanto vairākos minētajos veidos;

1.2.3.2. prasība par galvenā kultūrauga īpatsvara nodrošināšanu tiek uzskatīta par izpildītu, ja galvenais kultūraugs ir aramzemē sēts zālājs, papuve vai tauriņzieži (neieskaitot lauku pupas, zirņus, soju un dārza pupiņas) un tiek pārsniegts 65% robežvērtības īpatsvars.

* “kultūraugs” ir atšķirīgas ģints kultūraugs, kas definēta kultūraugu botāniskajā klasifikācijā vai atšķirīgas sugas **vai apakšsugas** augi, kas pieder pie kādas no krustziežu (*Brassicaceae*), nakteņu (*Solanaceae*), ķirbju (*Cucurbitaceae*), tauriņziežu (*Leguminosae*) un balandu (*Chenopodiaceae*) dzimtām. Ziemāju kultūraugus un pavasara kultūraugus uzskata par atšķirīgiem kultūraugiem, pat ja tie pieder pie vienas ģints. Papuve un stiebrzāles vai citi lopbarības zālaugi tiek uzskatīti kā atsevišķs kultūraugs.

1.3. uztur **augšnes segumu*** no iepriekšējā gada 15.11. līdz kārtējā gada 15.02.:

1.3.1. īpaši (nitrātu) jutīgajā teritorijā vismaz 75% no aramzemes platības;

1.3.2. Vidzemē un Latgalē vismaz 65% no aramzemes platības

1.3.3. pārējā teritorijā vismaz 70% no aramzemes platības.

* **augšnes segums** – tas pats kas LLVS 6

! Segumu var neveidot dārzeņu, kartupeļu un biešu platībā, kurā novākta raža pēc kārtējā gada 1. septembra un kas pēc ražas novākšanas ir apstrādāta un atstāta bez augu seguma.

2. Atbalstu piešķir par **ilggadīgo stādījumu platību**, izņemot īscirtmeta atvasāju platības, kurā nodrošināts augšnes segums visās atbalstam apstiprinātās ilggadīgo stādījumu rindstarpās.

! Ekoshēmas atbalstu par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi nepiešķir lauksaimniekam, kas piesakās uz ekoshēmas atbalstu par agro-ekoloģijas prakses īstenošanu bioloģiskās saimniecībās.

1.ekoshēmas atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	30,10	30,10	30,10	30,10	30,10
Maksimālā likme, €/ha	55,90	55,90	55,90	55,90	55,90
Faktiskā likme, €/ha	30,10	30,10			

2.ekoshēma: Ekoloģiski nozīmīgas platības

Atbalstam pieteiktajās platībās kārtējā gada veģetācijas periodā **tiek veidota viena veida ekoloģiski nozīmīgas platības** un konkrētā laika periodā **netiek lietoti ķīmiskie augu aizsardzības līdzekļi (AAL)**:

➤ **nektāraugi** - facēlija, zilās kāpnītes, lavanda, malva, mārdaudzis, izops, mātere, kaķumētra, gurķumētra, salvija, citronmētra, tauksakne, sējas koriandrs, raudene, bišu amoliņš un kultivēti nektāraugi - ežzieme, biškrēslis, pūķgalve, melisa, daglītis, dedestīna, kaķumētra, rudzupuķe;

- sēti tīrsējā vai maisījumos;
- tos nopļauj **un novāc** vai sasmalcina pēc ziedēšanas;
- AAL nelieto visu kalendāro gadu.

➤ **slāpekli piesaistoši kultūraugi** - lucerna, ragainais vanagnadziņš, āboliņš, inkarnāta āboliņš, vīķi, amoliņš, austrumu galega, lupīna (šaurlapu, dzeltenā, baltā), esparsete;

- sēti tīrsējā, savstarpējos maisījumos vai sēti maisījumā ar aramzemē sētām stiebrzālēm, kur slāpekli piesaistošie kultūraugi ir >50%;
- AAL nelieto visu kalendāro gadu.

➤ **graudaugi sēti maisījumā ar vīķiem** (vīķauzas), kur vīķi ir >50%;

- AAL nelieto visu kalendāro gadu.

➤ **zaļmēslojuma augu papuve** - platība, **kuru sēj maisījumā no vismaz diviem zaļmēslojuma augiem, no kuriem viens ir lucerna, ragainais vanagnadziņš, āboliņš, vīķi, amoliņš, austrumu galega, lupīna, esparsete,**

~~lauku pupas vai zirņi~~ kurā zaļmēslojuma augs dominē un ir atšķirīgas sugas augs nekā iepriekšējā gadā audzētais pamatkultūraugs, starpkultūra vai zālāju pasēja;

- to neizmanto ganīšanai, lopbarības ieguvei vai citai ražošanai;
- ~~maisījumā 1 m² ir vismaz 5 mazākumā esošie kultūraugi;~~
- AAL nelieto līdz brīdim, kad tiek veikta zaļmēslojuma iestrāde augsnē;
- šāda papuve nedrīkst aizņemt vairāk kā 10% no saimniecības aramzemes platības;

➤ **starpkultūras** - maisījumā sēti vismaz divi šādi starpkultūru augi – vasaras rapsis, vasaras ripsis, ziemas rapsis, ziemas ripsis, vasaras kvieši, mieži, daudzziēdu viengadīgā airene, baltās sinepes, eļļas rutks, auzas, facēlīja, griķi, vīķi, rudzi, lauku pupas, zirņi vai lopbarības redīsi;

- **audzē** pēc galvenā kultūrauga, sēj ne vēlāk kā līdz kārtējā gada 15. septembrim
- sējumu jāsaglabā vismaz 2 mēnešus un neizmanto ganīšanai, lopbarības ieguvei vai ražas novākšanai vismaz;
- ja 2 mēnešu termiņš beidzas līdz kārtējā gada 31. oktobrim un starpkultūra netiek saglabāta, lauksaimnieks, izmantojot LAD mobilo lietotni, nosūta LAD ģeomarkētus fotoattēlus ar laika un vietas atzīmi, kuros redzams lauks ar starpkultūru pirms tālākas zemes apstrādes. Ja ģeomarkētie fotoattēli nav iesniegti LAD, tie i uzglabājami paša lauksaimnieka izvēlētā elektroniskā uzskaites sistēmā vismaz 3 gadus.
- AAL nelieto starpkultūru audzēšanas laikā;
- Atbalsta iesniegumā kārtējā un nākamā gadā attiecīgajā laukā deklarētais galvenais kultūraugs ir atšķirīgas sugas augs.
- Ja ir divu kultūraugu maisījums, vienā kvadrātmetrā ir vismaz pieci mazākumā esošie kultūraugi.

➤ **zālāji pasēja** - zeme, ko aizņem zem labības vai pākšaugu virsauga tīrsējā vai savstarpējos maisījumos sētas:

o **stiebrzāles** – daudzziēdu viengadīgā airene, daudzziēdu airene (itāļu airene), ganību airene, hibrīdā airene, auzenairene, pļavas timotiņš, kamolzāle, pļavas auzene, niedru auzene, sarkanā auzene, aitu auzene, raupjā auzene, bezakotu lāčauza, mīkstā lāčauza, pļavas lapsaste, pļavas skarene, purva skarene, parastā skarene, parastā smilga, baltā smilga vai ložņu smilga;

o **tauriņzieži** - tostarp lucerna, ragainais vanagnadziņš, āboliņš, inkarnāta āboliņš, vīķi, amoliņš vai esparsete;

- AAL zālāju pasējā nelieto no virsauga novākšanas līdz kalendārā gada beigām.

2.ekoshēmas atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

		2023	2024	2025	2026	2027
Nektāraugi, slāpekli piesaistoši kultūraugi (izņemot lauka pupas, zirņus) un aramzemē sētu stiebrzāļu vai tauriņziežu maisījums, kur tauriņzieži > 50 %	Minimālā likme, €/ha	105,70	105,70	105,70	105,70	105,70
	Maksimālā likme, €/ha	193,00	193,00	193,00	193,00	193,00
	Faktiskā likme, €/ha	177,36	119,65			
Zaļmēslojuma papuve	Minimālā likme, €/ha	148,40	148,40	148,40	148,40	148,40
	Maksimālā likme, €/ha	275,60	218,00	218,00	218,00	218,00
	Faktiskā likme, €/ha	275,60	218,00			
Starpkultūras	Minimālā likme, €/ha	56,00	56,00	56,00	56,00	56,00
	Maksimālā likme, €/ha	93,00	93,00	93,00	93,00	93,00
	Faktiskā likme, €/ha	56,00	56,00			
Zālāju pasējs	Minimālā likme, €/ha	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00
	Maksimālā likme, €/ha	65,00	65,00	65,00	65,00	65,00
	Faktiskā likme, €/ha	60,67	52,37			

2.1. ekoshēma: Pamatkalķošana

Vienu reizi laikposmā no 2023. - 2027. gadam par konkrētu atbalstu apstiprinātu lauku var saņemt **atbalstu par augsnes kvalitātes un reakcijas optimizāciju (pamatkalķošana)**, ievērojot šādus nosacījumus:

1. pamatkalķošana tiek veikta pirmssējas apstrādes laikā un šajā laukā **pēc pamatkalķošanas audzē kādu no augstāk minētajiem ekoloģiski nozīmīgas platības kultūraugiem vai pākšaugus;**

2. augsnes kvalitātes un reakcijas optimizācija ir atbalstāma, ja augsnes reakcija pH smilts augsnēs ir zemāka par 5,5, mālsmilts augsnēs zemāka par 5,8, smilšmāla augsnēs zemāka par 6,3 vai mālainās augsnēs zemāka par 6,5;

3. izmantotā kalcija karbonāta (CaCO_3) deva (t/ha) kārtējā gadā vai iepriekšējā gadā pirms ziemāju sējas nav mazāka nekā deva, kas ieteikta saskaņā ar augsnes agroķīmisko izpēti vai agroķīmisko pakalpojumu sniedzēju datiem;

! Ja minētajos dokumentos norādītā deva vai saskaņā ar "Tīrumu, pļavu un ganību augšņu kalķošanas normatīvi (CaCO_3 , t ha^{-1})" aprēķinātā augsnes kvalitātes un reakcijas optimizācijas pamatkalķošanas deva ir lielāka nekā 6 t/ha CaCO_3 , tad pirmssējas apstrādes laikā vienā reizē izmantotā CaCO_3 deva ir vismaz 6 t/ha ;

4. Dati par augsnes reakciju ir pamatoti ar augšņu agroķīmisko izpēti, agroķīmisko pakalpojumu sniedzēju datiem vai augsnes paraugu analīzēm, kas nav senākas par septiņiem gadiem, bet īpaši (nitrātu) jutīgajās teritorijās - nav senākas par pieciem gadiem;

5. pamatkalķošana tiek veikta izmantojot augsnes optimizācijas materiālu, kas uz iegādes brīdi ir iekļauts VAAD Mēslošanas līdzekļu un substrātu sarakstā (VAAD> Reģistri > Mēslošanas līdzekļu un substrātu saraksts: http://registri.vaad.gov.lv/reg/ml_substrati.aspx Izvēlas: Statuss: reģistrēts; Mēslošanas līdzekļa veids-grupa: kalķošanas materiāli) vai tiek tirgots citā ES vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstī.

6. pēc augsnes optimizēšanas materiāla izmantošanas līdz kārtējā gada 5. novembrim par katru atbalstam pieteikto lauku sniedz informāciju elektroniski LAD, izmantojot veidlapu, kuras paraugs pieejams LAD EPS, vai augšupielādējot VAAD uzturētajā informācijas sistēmā par:

- iegādāto materiālu (nosaukums, daudzums, deklarētie kvalitātes rādītāji, iegādi apliecinājoši dokumenti);
- iegādātā materiāla neitralizācijas spēja, ja materiāls nav iekļauts VAAD Mēslošanas līdzekļu un substrātu sarakstā;
- iestrādes datums un izmantotā materiāla deva fiziskajās vienībās;
- lauka numuru un platību (ha), kurā ir veikta materiāla iestrāde;
- pakalpojuma sniedzēja reģistrācijas numuru un nosaukumu, ja tiek izmantots pakalpojums;
- agroķīmisko pakalpojumu sniedzēja datiem un augsnes paraugu analīžu rezultātiem, ja tie nav pieejami VAAD;
- aprēķināto kalcija karbonāta (CaCO_3) devu (t/ha).

! Ja lauksaimnieks informāciju neiesniedz 5.novembri, pieļaujams kavējums 10 darba dienas, par ko tiks piemērots atbalsta samazinājums 1% par katru kavēto darbdienu. Pēc šī termiņa pārsniegšanas atbalsta iesniegumu noraida.

2.1.ekoshēmas atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	45,50	45,50	45,50	45,50	45,50
Maksimālā likme, €/ha	71,00	71,00	71,00	71,00	71,00
Faktiskā likme, €/ha	71,00	71,00			

No 2025.gada 3.ekoshēma: Ainavas elementu izveide un saglabāšana

1) Atbalstu piešķir par visiem saimniecības aramzemes hektāriem, ja ainavas elementu kopējā platība ir vismaz 1 % no kopējās aramzemes platības, bet nav mazāka par 0,1 ha.

2) Atbalsttiesīgi ir ainavas elementi, kas ir aramzemes ieskausti, t.i., starp ainavas elementu un lauka bloka malu ir vismaz 10 m plata aramzemes josla, kurā notiek lauksaimnieciskā darbība, kā arī tie ir identificējams tālīzpētes materiālos:

- **pastāvīgas biodaudzveidības salas** – nelieli, ražošanā neizmantoji nogabali ar dabisko veģetāciju, kuros var būt koku un krūmu dzinumi, bet kuros nav invazīvo latvāņu ģints augu, kam izveidojušās ziedkopas;
- **diķi** un to piekrastes veģetācija, kurā var būt koku un krūmu dzinumi, bet nav invazīvo latvāņu ģints augu, kam izveidojušās ziedkopas;

- **koki, koku vai krūmu puduri, koku rindas** ar ražošanā neizmantotām aizsargjoslām vai bez tām, ja attiecīgais nogabals nav reģistrēts kā meža platība nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā;
- **akmeņu kaudzes;**
- **aizsargājami koki, dižakmeņi un alejas**, kuri aizsargājami saskaņā ar normatīvajiem aktiem par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību un izmantošanu un kuru aizsardzības teritorijas robežas noteiktas dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols".

Ja ainavas elementu platība atrodas vairāku lauksaimnieku valdījumā, katram lauksaimniekam piekritīgo ainavas elementu platību nosaka atbilstoši tā valdījumā esošajai ainavas elementa platībai. Lauksaimnieks pēc LAD pieprasījuma iesniedz pierādījumu, ka platība, ko aizņem ainavas elementi, atrodas viņa īpašumā vai tiesiskajā valdījumā (lietošanā) kārtējā gada 15. jūnijā.

! Ja lauksaimniecībā rīcībā esošais atbalsttiesīgais ainavu elements, nav iezīmēts LAD lauku reģistra ainavas elementu slānī, tad lauksaimniekam līdz š.g. 1.maijam LAD EPS ir jāiesniedz iesniegums par ainavas elementu iekļaušanu LAD lauku reģistra ainavas elementu slānī.

3.ekoshēmas atbalsta likmes no 2025.-2027.gadam:

	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	2,40	2,40	2,40
Maksimālā likme, €/ha	3,60	3,60	3,60
Faktiskā likme, €/ha			

4. ekoshēma: Saudzējošā lauksaimniecības prakse

1. Atbalstu piešķir par aramzemes platību, kurā kārtējā gadā tiek audzēti graudaugi, eļļas augi, šķiedraugi, nektāraugi, pākšaugi tīrsējā vai sēti ar labību, tauriņzieži tīrsējā vai sēti ar stiebrzālēm, kur tauriņzieži ir vairāk nekā 50% pirmajā sējuma izveides gadā, **ja tie sēti izmantojot kādu no šādiem augsnes pirmsējas apstrādes veidiem:**

- o **minimāla augsnes apstrāde** – augsnes virskārtas sekla apstrāde (ne dziļāka kā 15cm), izmantojot kultivatoru, disku vai frēzi; VAI
- o **augšņu joslu apstrāde** - apstrādā augsnes joslu līdz 5cm platumā sēklas sēšanai, bet rindstarpu josla nav šaurāka par 10cm un augsne starp rindstarpām netiek mehāniski apstrādāta un tiek saglabātas augu atliekas vai rugaine; VAI
- o **tiešā sēja** - kārtējā gadā pēc iepriekšējā kultūrauga novākšanas neveic augsnes apstrādi, tostarp aršanu un sēj tieši rugainē.

2. Katram laukam LAD EPSī norāda izmantoto apstrādes veidu;

3. Minimālās augsnes apstrādes faktu fiksē un pierāda, uzņemot un nosūtot ģeomarkētus fotoattēlus ar laika un vietas atzīmi, izmantojot LAD mobilās lietotnes aplikāciju, par vismaz 90% no atbalstam pieteiktajiem laukiem. Ja lauksaimnieks ģeomarkētus fotoattēlus neiesniedz LAD, tos uzglabā paša izvēlēta elektroniskā uzskaites sistēmā vismaz 3 gadus un uzrādīt pēc pieprasījuma.

4. Atbalstam pieteiktajā platībā kultūraugam herbicīdus lieto atbilstoši marķējumam un ne vairāk kā 2 reizes iesnieguma gadā.

5. Lauksaimnieks **paša izvēlēta elektroniskā uzskaites sistēmā** uzskaita. aktuālo informāciju par **ražas novākšanas notikuma datumu** un herbicīdu lietošanu, norādot – iegādātā un izlietotā herbicīda nosaukumu un daudzumu, devu (kg vai litri/ha) un apstrādāto platību. **Šo informāciju līdz kārtējā gada 05.11. iesniedz elektroniski LAD, izmantojot veidlapu, kuras paraugs pieejams LAD EPS, vai augšupielādē VAAD uzturētajā informācijas sistēmā.**

! Lauksaimnieks, kas saimniecībā īsteno bioloģisko ražošanu, nesniedz informāciju par herbicīdu lietošanu par platību, kas pieteikta ekoshēmas atbalstam par saudzējošu lauksaimniecības praksi.

! Ja lauksaimnieks informāciju neiesniedz 5.novembri, pieļaujams kavējums 10 darba dienas, par ko tiks piemērots atbalsta samazinājums 1% par katru kavēto darbdienu. Pēc šī termiņa pārsniegšanas atbalsta iesniegumu noraida.

4.ekoshēmas atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	10,50	10,50	10,50	10,50	10,50
Maksimālā likme, €/ha	19,50	19,50	19,50	19,50	19,50
Faktiskā likme, €/ha	12,88	11,22			

5.ekoshēma: Slāpekļa un amonjaka emisiju, un piesārņojumu mazinošas lauksaimniecības prakses

Atbalstu piešķir par lauksaimniecības zemes platību, kurai ir augsnes agroķīmiskās izpētes vai agroķīmisko pakalpojumu sniedzēju dati vai augsnes paraugu analīžu rezultāti, un **kurā vismaz vienu reizi** tiek nodrošināta kāda no zemāk minētajām praksēm:

1. Šķidrā organiskā mēslojuma (šķīdramēsli, virca, digestāts) izkliede:

1.1. Tiek veikta tieša šķidrā organiskā mēslojuma (šķīdramēsli, virca, digestāts) izkliede un iestrāde augsnē izmantojot lentveida izkliešanas metodi vai inžekcijas metodi (arī bez GPS);

1.2. Ja VAAD rīcībā nav informācija par izmantoto tehnoloģisko iekārtu, tad lauksaimnieks līdz 05.11 iesniedz elektroniski iesniedz informāciju LAD, aizpildot veidlapu, kuras paraugs pieejams LAD EPS vai augšupielādē VAAD informācijas sistēmā par izmantoto tehnoloģisko iekārtu un nomāto tehniku, pakalpojuma sniedzēju, ja izkliedi neveic pats lauksaimnieks.

1.3. Lauksaimnieks saimniecības uzskaites sistēmā (lauku vēsturē), norāda informāciju par šķidrā organiskā mēslojuma izmantošanu saimniecībā par konkrētajiem laukiem un pēc pieprasījuma uzrāda to VAAD.

2. Precīzā minerālmēsli izkliede:

2.1. Tiek izmantots minerālmēsli izkliešanas iekārta, kam ir automātiskā pārklājumu regulēšanas iespēja, tostarp sekciju kontrole un konstantas vai mainīgas devas regulēšanas iespēja, un nodrošina mēslošanas zonu nepārklāšanos. Traktortehnika vai iekārta ir aprīkota ar vadības termināli, kas aprīkots ar GPS uztvērēju, sekciju kontroles un uzstādītās devas kontroles funkciju precīzai mēslojuma iestrādei;

2.1. Ja VAAD rīcībā nav informācija par izmantoto tehnoloģisko iekārtu, tad lauksaimnieks līdz 05.11 iesniedz elektroniski iesniedz informāciju LAD, aizpildot veidlapu, kuras paraugs pieejams LAD EPS vai augšupielādē VAAD informācijas sistēmā par izmantoto tehnoloģisko iekārtu un nomāto tehniku, pakalpojuma sniedzēju, ja izkliedi neveic pats lauksaimnieks.

2.2. Lauksaimnieks saimniecības uzskaites sistēmā (lauku vēsturē), norāda informāciju par minerālmēsli izmantošanu saimniecībā par konkrētajiem laukiem un pēc pieprasījuma uzrāda to VAAD.

3. Precīzā augu aizsardzības līdzekļu izkliede:

3.1. Ir sertificēta AAL lietošanas iekārta kurai ir automātiskā pārklājumu regulēšanas iespēja, tostarp sekciju kontrole un konstantas vai mainīgas devas regulēšanas iespēja, un nodrošina apstrādāto zonu nepārklāšanos;

3.2. Traktortehnika vai iekārta ir aprīkota ar vadības termināli, kas aprīkots ar GPS uztvērēju, sekciju kontroles un uzstādītās devas kontroles funkciju precīzai augu aizsardzības līdzekļu lietošanai;

3.3. Ja VAAD rīcībā nav informācija par izmantoto tehnoloģisko iekārtu, tad lauksaimnieks līdz 05.11 iesniedz elektroniski iesniedz informāciju LAD, aizpildot veidlapu, kuras paraugs pieejams LAD EPS vai augšupielādē VAAD informācijas sistēmā par izmantoto tehnoloģisko iekārtu un nomāto tehniku, pakalpojuma sniedzēju, ja izkliedi neveic pats lauksaimnieks.

3.4. Lauksaimnieks saimniecības uzskaites sistēmā (lauku vēsturē), norāda informāciju par augu aizsardzības līdzekļu izmantošanu saimniecībā par konkrētajiem laukiem un pēc pieprasījuma uzrāda to VAAD

! Atbalstāmajai platībai augsnes analīzes nav senākas par 5 gadiem ĪJT vai par 7 gadiem pārējā Latvijas teritorijā;

! Ja lauksaimnieks informāciju par izmantoto tehnoloģisko iekārtu neiesniedz 5.novembri, pieļaujams kavējums 10 darba dienas, par ko tiks piemērots atbalsta samazinājums 1% par katru kavēto darbdienu. Pēc šī termiņa pārsniegšanas atbalsta iesniegumu noraida.

5.ekoshēmas atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

		2023	2024	2025	2026	2027
Precīzā šķidrmēsļu iestrāde	Minimālā likme, €/ha	21,70	21,70	21,70	21,70	21,70
	Maksimālā likme, €/ha	40,03	40,03	40,03	40,03	40,03
	Faktiskā likme, €/ha	28,14	21,70			
precīzā minerālmēsļu un AAL izkliede	Minimālā likme, €/ha	14,00	14,00	14,00	14,00	14,00
	Maksimālā likme, €/ha	24,00	24,00	24,00	24,00	24,00
	Faktiskā likme, €/ha	14,00	14,00			

6. ekoshēma: Zālāju saglabāšanas veicināšana

1. Atbalstu piešķir par **zālāju platību** [kultūraugu kodi 710, 720] **vai stiebrzāļu platību, kuru izmanto sēklas iegūšanai.**;
2. Lauksaimnieks uzņemas **vismaz** divu gadu saistības neveikt zālāju platības aparšanu, lobīšanu, irdināšanu divus gadus pēc kārtas. Zālājus [710, 720] drīkst piesēt un mēslot.
3. Zālāju platībā [710, 720] ganību sezonā no kārtējā gada 15. maija līdz 15. septembrim ganāmpulkā nodrošina dzīvnieku vidējo blīvumu vismaz 0,3 LU/ha;
4. Stiebrzāļu platība kārtējā gadā ir pieteikta un tajā veikta VAAD lauku apskate un lauks atzīts par atbilstošu sēklaudzēšanas prasībām.

Lauksaimnieks pēc saistību pirmajiem diviem gadiem drīkst samazināt saistību platību, nemainot pieteiktās platības (lauka) atrašanās vietu, atbalstu piešķir par to platības daļu, par kuru turpinās saistību izpilde.

Ja saistību **otrajā gadā** lauka saistību platība neatšķiras vairāk kā par 10% vai 0,3 ha no pirmajā saistību gadā apstiprinātās lauka saistību platības, uzskatāms, ka saistību platība nemainās;

! Saistību gads ilgst no 1. janvāra līdz 31. decembrim, bet otrajā saistību gadā attiecīgo platību var pārveidot sākot no 15.jūlija, ja gadā pirms divu gadu saistību uzņemšanās attiecīgajā platībā ir bijis deklarēts ilggadīgais zālājs vai aramzemē sēts zālājs vai graudaugi ar zālāju pasēju jeb kāds no šiem kultūraugu kodiem: 710, 720, 760, 141., 113., 117., 118., 119., 133., 135., 124., 125., 152, 154. vai 446.

! Šo atbalstu nepiešķir par bioloģiski vērtīgiem un ekoloģiski jutīgajiem ilggadīgajiem zālājiem, jo to aizsardzība (neuzaršana) ir paredzēta LLVS 9 ietvaros.

! Nosacījums par dzīvnieku blīvumu neattiecas uz stiebrzāļu platību, kuru izmanto sēklas iegūšanai;

! Saistību periodā atbalstam pieteiktās platības (lauka) atrašanās vietu mainīt nedrīkst.

6.ekoshēmas atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	49,00	49,00	49,00	49,00	49,00
Maksimālā likme, €/ha	76,00	76,00	76,00	76,00	76,00
Faktiskā likme, €/ha	76,00	66,95			

2.5.7. Agro-ekoloģijas prakses bioloģiskās saimniecībās (kultūraugu dažādošana, augu segums)

Atbalstu var saņemt tikai bioloģiskie lauksaimnieki:

1. kura **visa saimniecības LIZ platība ir iekļauta bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā** saskaņā ar Padomes Regulas (EEK) Nr.848/2018 34.panta 1.punktu;
2. par **zālāju platību** [kultūraugu kodi 710, 720], kurā ganību sezonā no kārtējā gada 15. maija līdz 15. septembrim ganāmpulkā nodrošina dzīvnieku vidējo blīvumu vismaz **0,3** LU/ha;

! Prasību par dzīvnieku vidējo blīvumu neattiecinā uz Eiropas Savienības nozīmes zālāju biotopiem, tostarp putnu dzīvotnēm zālājos, ja atbalsta pretendents ir pieteicies uz vides, klimata un citu pārvaldības saistību īstenošanai paredzēto atbalstu par zālāju biotopu apsaimniekošanu (LA10.5.), un ilggadīgiem zālājiem, ko izmanto savvaļas ārstniecības augu ievākšanai (līdz 20 hektāriem);

3. kurš **aramzemē nodrošina kultūraugu* dažādošanu:**

3.1. no 1 līdz 10 hektāros, galvenā kultūrauga platībai nepārsniedzot 75% no aramzemes, ja vien galvenais kultūraugs nav aramzemē sēts zālājs, papuve vai tauriņzieži (neieskaitot lauka pupas, zirņus, soju un dārza pupiņas;

3.2. no 10,01 - 30 hektāros audzē vismaz 3 dažādus kultūraugus, galvenā kultūrauga platībai nepārsniedzot 65% un divu galveno kultūraugu platībai – 90% no aramzemes, izņemot:

3.2.1. prasība par kultūraugu dažādošanu uzskatāma par izpildītu, ja vismaz 80% no aramzemes izmanto, lai audzētu aramzemē sētu zālāju, papuvi vai tauriņziežus (neieskaitot lauku pupas, zirņus, soju un dārza pupiņas), vai to vienlaikus izmanto vairākos minētajos veidos;

3.2.3. prasība par galvenā kultūrauga īpatsvara nodrošināšanu uzskatāma par izpildītu, ja galvenais kultūraugs ir aramzemē sēts zālājs, papuve vai tauriņzieži (neieskaitot lauku pupas, zirņus, soju un dārza pupiņas) un tiek pārsniegts 65% robežvērtības īpatsvars;

3.3. vairāk nekā 30 hektāros audzē vismaz četrus dažādus kultūraugus, galvenā kultūrauga platībai nepārsniedzot 65% , divu galveno kultūraugu platībai – 90% un pirmo trīs kultūraugu platībai – 99% no aramzemes, tomēr:

3.3.1. prasība par kultūraugu dažādošanu uzskatāma par izpildītu, ja vismaz 80% no aramzemes izmanto, lai audzētu aramzemē sētu zālāju, papuvi vai tauriņziežus (neieskaitot lauku pupas, zirņus, soju un dārza pupiņas), vai to vienlaikus izmanto vairākos minētajos veidos;

3.3.2. prasība par prasība par galvenā kultūrauga īpatsvara nodrošināšanu uzskatāma par izpildītu, ja galvenais kultūraugs ir aramzemē sēts zālājs, papuve vai tauriņzieži (neieskaitot lauku pupas, zirņus, soju un dārza pupiņas) un tiek pārsniegts 65% robežvērtības īpatsvars.

* “kultūraugs” ir atšķirīgas ģints kultūraugs, kas definēts kultūraugu botāniskajā klasifikācijā vai atšķirīgas sugas *vai apakšsugas* augs, kas pieder pie kādas no Krustziežu (*Brassicaceae*), nakteņu (*Solanaceae*), ķirbju (*Cucurbitaceae*), tauriņiežu (*Leguminosae*) un balandu (*Chenopodiaceae*) dzimtām. Ziemāju kultūraugus un pavasara kultūraugus uzskata par atšķirīgiem kultūraugiem, pat ja tie pieder pie vienas ģints. Papuve un stiebrzāles vai citi lopbarības zālaugi tiek uzskatīti kā atsevišķs kultūraugs.

4. kurš **aramzemē uztur augsnes segumu*** no iepriekšējā gada 15.11. līdz kārtējā gada 15.02.:

4.1 īpaši (nitrātu) jutīgajā teritorijā vismaz 75% no aramzemes platības;

4.2 Vidzemē un Latgalē vismaz 65% no aramzemes platības;

4.3 pārējā teritorijā vismaz 70% no aramzemes platības.

* *augšnes segums – tas pats kas LLVS 6*

! *Segumu var neveidot dārzeni, kartupeļu un biešu platībā, kurā novākta raža pēc kārtējā gada 1. septembra un kas pēc ražas novākšanas ir apstrādāta un atstāta bez augu seguma.*

5. par **ilggadīgo stādījumu platību**, izņemot īscirtmeta atvasāju platības, kurā no iepriekšējā gada 15.11. līdz kārtējā gada 15.02. ir nodrošināts augsnes segums visās atbalstam apstiprinātās ilggadīgo stādījumu rindstarpās.

! *Ekoshēmas atbalstu par agro-ekoloģijas prakses īstenošanu bioloģiskās saimniecībās nepiešķir lauksaimniekam, kas piesakās uz ekoshēmas atbalstu par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi.*

7.ekoshēmas atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	39,20	39,20	39,20	39,20	39,20
Maksimālā likme, €/ha	72,80	72,80	72,80	72,80	72,80
Faktiskā likme, €/ha	71,85	62,96			

2.6. SAISTĪTAIS IENĀKUMU ATBALSTS

Paredzēts saistītais ienākumu atbalsts (turpmāk - SA) 14 sektoriem: *slaucamām govīm, liellopiem, kazām, aitām, cietes kartupeļiem, sertificētas sēklas kartupeļiem, sertificētām stiebrzāļu un lopbarības augu sēklām,*

sertificētām labības sēklām, miežiem, vasaras rapsi un vasaras ripsi, dārzeni, augļiem un ogām, rudzu populācijas šķirnēm un proteīnaugiem.

! Saistīto ienākumu atbalstu nepiešķir par ainavu elementu platību.

SA par slaucamām govīm

Saistīto ienākuma atbalstu par slaucamām govīm piešķir, ja:

- ✓ tās ir turētas lauksaimnieka ganāmpulkā 3 mēnešus pēc kārtas, sākot no kārtējā gada 15. maija;
- ✓ ir ievērotas identificēšanas un reģistrēšanas prasības;
- ✓ ganāmpulkā tiek veikta to pārraudzība;
- ✓ izslaukums no govīm **6300** kilogramu vai govīm bioloģiskās turēšanas apstākļos, Latvijas brūnai un zilai – **4650** kilogramu.

SA par slaucamām govīm atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/dzīv.	219,00	223,00	228,00	233,00	254,00
Maksimālā likme, €/dzīv.	328,00	334,00	342,00	350,00	380,00
Faktiskā likme, €/dzīv.	282,89	286,53			

SA par liellopiem

Saistīto ienākumu atbalstu par liellopiem piešķir, ja:

- ✓ tie pieder gaļas šķirnei vai piena-gaļas šķirnei vai iegūti krustojumā ar šo šķirņu dzīvniekiem;
- ✓ tā ir tele, kas vēl nav atnesusies, kura kārtējā gadā lauksaimnieka ganāmpulkā sasniedz 16 mēnešu vecumu un noturēta 6 mēnešus, kas noslēdzas 16 mēnešu vecuma sasniegšanas dienā;
- ✓ tas ir bullis vai vērsis, kurš kārtējā gadā lauksaimnieka ganāmpulkā sasniedz 16 mēnešu vecumu un noturēta 6 mēnešus, kas noslēdzas 16 mēnešu vecuma sasniegšanas dienā;
- ✓ tā ir zīdītājgovs, kuru neslauc, bet izmanto teļu zīdīšanai, kura ir atnesusies divu gadu laikposmā, kas noslēdzas kārtējā gada 15. novembrī, un kura ir turēta lauksaimnieka ganāmpulkā sešus mēnešus pēc kārtas, sākot no kārtējā gada 15. maija;
- ✓ ir ievērotas identificēšanas un reģistrēšanas prasības.

SA par liellopiem atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/dzīv.	87,00	87,00	87,00	87,00	87,00
Maksimālā likme, €/dzīv.	131,00	131,00	131,00	131,00	131,00
Faktiskā likme, €/dzīv.	104,94	108,17			

SA par aitām

Saistīto ienākuma atbalstu par aitām piešķir, ja:

- ✓ ganāmpulkā ir vismaz 3 atbalsttiesīgas aitu mātes no iepriekšējā gada 1. oktobra līdz kārtējā gada 30. septembrim;
- ✓ laikposmā no iepriekšējā gada 1. oktobra līdz kārtējā gada 30. septembrim ir atnesusies;
- ✓ pieder pie gaļas šķirnes, kombinētās (vilnas–gaļas) šķirnes vai piena šķirnes vai ir iegūtas, krustojot ar kādu no minētajām šķirnēm;
- ✓ aitu mātes turēta ganāmpulkā 3 mēnešus pēc kārtas, sākot no kārtējā gada 1.jūlija;
- ✓ ir ievērotas identificēšanas un reģistrēšanas prasības.

SA par aitām atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/dzīv.	27,00	27,00	27,00	27,00	27,00
Maksimālā likme, €/dzīv.	41,00	41,00	41,00	41,00	41,00
Faktiskā likme, €/dzīv.	31,81	33,78			

2.6.4. SA par kazām

Saistīto ienākuma atbalstu par kazām piešķir, ja:

- ✓ ganāmpulkā ir vismaz 3 atbalsttiesīgas kazu mātes no iepriekšējā gada 1. oktobra līdz kārtējā gada 30. septembrim;
- ✓ laikposmā no iepriekšējā gada 1. oktobra līdz kārtējā gada 30. septembrim ir atnesusies;
- ✓ turēta ganāmpulkā 3 mēnešus pēc kārtas, sākot no kārtējā gada 15.maija;
- ✓ ir ievērotas identificēšanas un reģistrēšanas prasības.

SA par kazām atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/dzīv.	27,00	27,00	27,00	27,00	27,00
Maksimālā likme, €/dzīv.	41,00	41,00	41,00	41,00	41,00
Faktiskā likme, €/dzīv.	35,67	36,94			

SA par dārzeņiem

Saistīto ienākuma atbalstu par dārzeņiem piešķir, ja:

- ✓ attiecīgajā platībā audzē *tomātus, sīpolus, šalotes sīpolus, maurlokus, lielloku sīpolus, batūnus, ķiplokus, puravus, galviņkāpostus, ziedkāpostus, citus kāpostus (izņemot lopbarības kāpostus), galda kolrābjus, burkānus, galda kāļus, galda bietes, mangoldu (lapu bietes), selerijas, redīsus, melnos rutkus, pētersīļus, pastinākus, gurķus, kornišonus, dārza ķirbjus, cukīni, kabačus, patisonus, vīglapu ķirbjus, lielaugļu ķirbjus, muskata ķirbjus, skābenes (izmantojamas pārtikai), rabarberus, spinātus, mārrutkus, parastās dilles, salātus, topinambūrus, papriku, baklažānus vai sparģeļus;*
- ✓ **dārza ķirbju, vīglapu ķirbju, lielaugļu ķirbju un muskata ķirbju platības ir apstādītas ar stādiem, nevis apsētas;**
- ✓ kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par 1 ha un tā ir pieteikta ISIP;
- ✓ attiecīgā platība nav pieteikta citam saistītajam ienākumu atbalstam par platībām;
- ✓ attiecībā uz platību, kas pārsniedz trīs hektārus, ir izveidota uzskaites sistēma, kurā kārtējā gadā par katra kultūrauga laukiem norāda šādu informāciju:
 - lauka nosaukumu vai numuru un platību;
 - audzētā kultūrauga sugu un šķirni;
 - agrotehniskos pasākumus un to īstenošanas datumu;
 - izmantotos mehāniskos, bioloģiskos, agrotehniskos vai ķīmiskos augu aizsardzības pasākumus, kā arī lietotā augu aizsardzības līdzekļa nosaukumu, devu, apstrādāto platību, apstrādes datumu un apstrādes pamatojumu;
 - ražas novākšanas datumu un iegūtās ražas daudzumu.

Lauksaimnieks ģeotelpiskajā iesniegumā norāda to dārzeņu kultūrauga kodu, kurš konkrētajā laukā aug vai ir iesēts līdz kārtējā gada 25. jūnijam un dārzeņu kultūraugu skaits līdz kārtējā gada 31. augustam vienā kvadrātmetrā nav mazāks par minimālo noteikto skaitu un dārzeņu platībā īstenoti nezāļu ierobežošanas agrotehniskie pasākumi vismaz tādā apjomā, lai netiktu kavēta kultūraugu augšana un kultūraugi sasniegtu ražas novākšanai piemērotu gatavību.

Lauksaimnieks ne vēlāk kā līdz kārtējā gada 30. jūnijam, izmantojot Lauku atbalsta dienesta mobilo lietotni, uzņem un automātiski nosūta ģeomarkētus fotoattēlus ar laika un vietas atzīmi par dārza ķirbju, vīglapu ķirbju, lielaugļu ķirbju un muskata ķirbju platībām, kuru kopējā platība pārsniedz trīs hektārus, lai apliecinātu stādījuma ierīkošanu.

Lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret lauksaimniekiem un nepieļautu tirgus un konkurences kropļojumus uzskatāms, ka lauksaimnieks ir radījis mākslīgus apstākļus šā atbalsta saņemšanai, un atbalstu nepiešķir, ja lauksaimnieks:

- nav novācis ražu, kultūraugam sasniedzot gatavības fāzi,

- jauns ilggadīgo kultūraugu stādījums nav ierīkots, izmantojot kultūraugam piemērotu stādīšanas metodi,
- **lauksaimnieks nevar iesniegt pierādījumu par saražotās produkcijas realizāciju (tirgū, pārstrādei, programmā “Skolas auglis” vai paša saimniecībā).**

SA par dārzeniem atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	476,00	476,00	476,00	476,00	476,00
Maksimālā likme, €/ha	595,00	685,00	714,00	714,00	714,00
Faktiskā likme, €/ha	594,97	594,97			

SA par augļiem un ogām

Saistīto ienākuma atbalstu par augļiem un ogām piešķir, ja:

- ✓ attiecīgajā platībā audzē vīnogas, ābeles, bumbieres, krūmcidonijas, smiltsērķškus, saldus un skābos ķiršus, plūmes, dārza pīlādžus, zemenes, krūmmellenes, lielogu dzērvenes, upenes, sarkanās un baltās jānogas, ērkšķogas, aronijas, avenes, kazenes, sausseržus, irbenes un plūškokus, melones vai arbūzus;
- ✓ kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par 1 ha un tā ir pieteikta ISIP;
- ✓ attiecībā uz platību, kas pārsniedz trīs hektārus, ir izveidota uzskaites sistēma, kurā kārtējā gadā par katra kultūrauga laukiem norāda šādu informāciju:
 - lauka nosaukumu vai numuru un platību;
 - audzētā kultūrauga sugu un šķirni;
 - agrotehniskos pasākumus un to īstenošanas datumu;
 - izmantotos mehāniskos, bioloģiskos, agrotehniskos vai ķīmiskos augu aizsardzības pasākumus, kā arī lietotā augu aizsardzības līdzekļa nosaukumu, devu, apstrādāto platību, apstrādes datumu un apstrādes pamatojumu;
 - ražas novākšanas datumu un iegūtās ražas daudzumu.

Lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret lauksaimniekiem un nepieļautu tirgus un konkurences kropļojumus uzskatāms, ka lauksaimnieks ir radījis mākslīgus apstākļus šā atbalsta saņemšanai, un atbalstu nepiešķir, ja lauksaimnieks:

- nav novācis ražu, kultūraugam sasniedzot gatavības fāzi,
- jauns ilggadīgo kultūraugu stādījums nav ierīkots, izmantojot kultūraugam piemērotu stādīšanas metodi,
- **lauksaimnieks nevar iesniegt pierādījumu par saražotās produkcijas realizāciju (tirgū, pārstrādei, programmā “Skolas auglis” vai paša saimniecībā).**

SA par augļiem un ogām atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	119,00	119,00	119,00	119,00	119,00
Maksimālā likme, €/ha	178,00	178,00	178,00	178,00	178,00
Faktiskā likme, €/ha	131,28	131,04			

SA par cietes kartupeļiem

Saistīto ienākuma atbalstu par cietes kartupeļiem piešķir, ja:

- ✓ lauksaimnieks ir noslēdzis kartupeļu audzēšanas līgumu ar cietes ražotāju par noteiktu cietes kartupeļu stādījumu platību un noteikta kartupeļu daudzuma piegādi kārtējā gadā;
- ✓ kopējā platība nav mazāka par 1 ha un tā ir pieteikta ISIP;
- ✓ no 1 ha novākti un cietes ražotājam piegādātajiem cietes kartupeļiem ir iegūtas vismaz 3,5 t kartupeļu cietes;

- ✓ atbalstu var saņemt par ne lielāku platību kā līgumā noteiktā cietes kartupeļu stādījumu platība un par ne lielāku hektāru skaitu kā dalot ar 3,5 to kartupeļu cietes daudzumu, kas iegūts no kartupeļu cietes ražotājam piegādātajiem kartupeļiem.

! No 2024.gada saistītais ienākumu atbalsts par cietes kartupeļiem tiek izmaksāts par platību, kurā tiek nodrošināta ražības prasība

SA par cietes kartupeļiem atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	211,00	211,00	211,00	211,00	211,00
Maksimālā likme, €/ha	316,00	316,00	316,00	316,00	316,00
Faktiskā likme, €/ha	259,19	280,10			

SA par sertificētiem sēklas kartupeļiem

Saistīto ienākumu atbalstu par sertificētiem sēklas kartupeļiem piešķir, ja:

- ✓ attiecīgajā platībā ir iestādīti pirmsbāzes, bāzes vai sertificētas kategorijas pirmās paaudzes sēklas kartupeļi;
- ✓ tiek izpildītas kartupeļu sēklaudzēšanas prasības, tostarp līdz nākamā gada 15. maijam iegūta pirmsbāzes, bāzes vai sertificētas kategorijas sēkla vismaz 10,3 tonnas vai no bioloģiskajām platībām vismaz 8,0 tonnas vidēji no viena lauku apskatei pieteiktā hektāra;
- ✓ kopējā platība nav mazāka par 1 ha un tā ir pieteikta ISIP;
- ✓ lauksaimnieks VAAD piesaka attiecīgo platību lauku apskatei.

! No 2024.gada saistītais ienākumu atbalsts par sertificētiem sēklas kartupeļiem tiek izmaksāts par platību, kurā tiek nodrošināta ražības prasība

SA par sertificētiem sēklas kartupeļiem atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	372,00	372,00	372,00	372,00	372,00
Maksimālā likme, €/ha	558,00	558,00	558,00	558,00	558,00
Faktiskā likme, €/ha	426,07	396,94			

SA par sertificētu labības sēklu

Saistīto ienākumu atbalstu par sertificētu labības sēklu piešķir, ja:

- ✓ attiecīgajā platībā tiek audzēti mīkstie kvieši, speltas kvieši, cietie kvieši, rudzi, tritikāle, mieži, sējas auzas, kailgraudu auzas un griķi;
- ✓ tiek izpildītas sēklaudzēšanas prasības, tostarp līdz nākamā gada 15.maijam ir iegūta PB, B un C kategorijas sēkla ne mazāk par daudzumu, kas atbilst attiecīgajai kultūraugu sugai noteiktajai minimālajai ražībai;
- ✓ kopējā platība nav mazāka par **1 ha** un tā ir **pieteikta ISIP**;
- ✓ attiecīgā platība **nav pieteikta saistītajam ienākumu atbalstam** par platībām;
- ✓ lauksaimnieks VAAD piesaka attiecīgo platību lauku apskatei.

Sertificēto labības sēklu minimālais ražības apjoms

<u>Kultūraugu sugas</u>	<i>t/ha</i>	<i>Bioloģiskās lauks., t/ha</i>	<u>Kultūraugu sugas</u>	<i>t/ha</i>	<i>Bioloģiskās lauks., t/ha</i>
Mieži, vasaras	1,50	1,00	Kvieši, ziemas	2,50	1,30
Kvieši, vasaras	2,00	1,00	Speltas kvieši	2,50	1,30
Cietie kvieši, vasaras	1,80	0,90	Rudzi	1,70	1,00
Auzas	1,50	1,00	Tritikāle, ziemas	1,70	1,00
Griķi	0,52	0,40	Mieži, ziemas	2,20	1,20
Tritikāle, vasaras	1,00	1,00			

! No 2024.gada saistītais ienākumu atbalsts par sertificētu labības sēklu tiek izmaksāts par platību, kurā tiek nodrošināta ražības prasība

SA par sertificētu labības sēklu atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	63,00	63,00	63,00	63,00	63,00
Maksimālā likme, €/ha	95,00	95,00	95,00	95,00	95,00
Faktiskā likme, €/ha	91,37	82,52			

SA par sertificētām stiebrzāļu un lopbarības augu sēklām

Saistīto ienākumu atbalstu par sertificētām stiebrzāļu un lopbarības augu sēklām piešķir, ja:

- ✓ attiecīgajā platībā tiek audzēts pļavas timotiņš, pļavas auzene, hibrīdā airene, daudziedu viengadīgā airene, sarkanā auzene, ganību airene, niedru auzene, pļavas skarene, kamolzāle, auzeņairene, sarkanais āboliņš, baltais āboliņš, inkarnāta āboliņš, austrumu galega, lucerna, bastarda āboliņš, facēlija, ragainie vanagnadziņi, zirņi, vīķi, lauka pupas, lupīna, velna auzas, sorgo, Sudānas zāle, sorgo hibrīdi, kas radušies, krustojot sorgo un Sudānas zāli, eļļas rutks vai esparsete;
- ✓ tiek izpildītas sēklaudzēšanas prasības, tostarp līdz nākamā gada 15.maijam ir iegūta PB, B un C kategorijas sēkla ne mazāk par daudzumu, kas atbilst attiecīgajai kultūraugu sugai noteiktajai minimālajai ražībai;
- ✓ kopējā platība nav mazāka par **1 ha** un tā ir **pieteikta ISIP**;
- ✓ attiecīgā platība **nav pieteikta citam saistītajam ienākuma atbalstam** par platībām;
- ✓ lauksaimnieks VAAD piesaka attiecīgo platību lauku apskatei.

Sertificēto stiebrzāļu un lopbarības augu sēklu minimālais ražības apjoms

	t/ha	Bioloģiskās lauks., t/ha		t/ha	Bioloģiskās lauks., t/ha		t/ha	Bioloģiskās lauks., t/ha
STIEBRZĀLES			TAURINZIEŽI			PĀKŠAUGI		
Pļavas timotiņš	0,25	0,20	Sarkanais āboliņš	0,18	0,10	Zirņi	1,00	0,50
Pļavas auzene	0,29	0,25	Baltais āboliņš	0,15	0,05	Lauka pupas	1,00	0,50
Sarkanā auzene	0,33	0,26	Lucerna	0,10	0,10	Lupīnas	0,40	0,40
Daudzziedu viengadīgā airene	0,50	0,32	Austrumu galega	0,15	0,15	Vīķi	0,40	0,40
Hibrīdā airene	0,54	0,30	Inkarnāta āboliņš	0,20	0,10	Citi lopbarības augi		
Ganību airene	0,40	0,27	Bastarda āboliņš	0,05	0,05	Facēlija	0,05	0,05
Kamolzāle	0,10	0,10				Elļas rutki	1,0	0,5
Auzeņairene	0,40	0,25	Ragainais vanagnadziņš	0,05	0,05	Velna auzas	1,50	1,00
Niedru auzene	0,37	0,26	Esparsete	0,25	0,15	Sorgo	0,30	0,10
Pļavas skarene	0,20	0,10				Sorgo hibrīdi	0,30	0,10
						Sudānas zāle	0,30	0,10

! No 2024.gada saistītais ienākumu atbalsts par sertificētām stiebrzāļu un lopbarības augu sēklām tiek izmaksāts par platību, kurā tiek nodrošināta ražības prasība.

SA par sertificētām stiebrzāļu un lopbarības augu sēklām atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	65,00	65,00	65,00	65,00	65,00
Maksimālā likme, €/ha	97,00	97,00	97,00	97,00	97,00
Faktiskā likme, €/ha	68,68	88,13			

SA par vasaras rapsi un vasaras ripsi

Saistīto ienākumu atbalstu par vasaras rapsi un vasaras ripsi piešķir, ja:

- ✓ attiecīgajā platībā tiek audzēti vasaras rapsis vai vasaras ripsi;
- ✓ kopējā viena vai vairāku lauku atbalsttiesīgā platība nav mazāka par 1 ha un tā ir pieteikta ISIP;
- ✓ attiecīgā platība nav pieteikta citam saistītajam ienākumu atbalstam par platībām.

SA par vasaras rapsi un vasaras ripsi atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	31,00	31,00	31,00	31,00	31,00
Maksimālā likme, €/ha	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00
Faktiskā likme, €/ha	40,32	33,94			

SA par miežiem

Atbalsta saņemšanas nosacījumi palikuši nemainīgi.

Saistīto ienākumu atbalstu par miežiem piešķir, ja:

- ✓ attiecīgajā platībā tiek audzēti mieži;
- ✓ kopējā viena vai vairāku lauku atbalsttiesīgā platība nav mazāka par 1 ha un tā ir pieteikta ISIP;
- ✓ attiecīgā platība nav pieteikta citam saistītajam ienākuma atbalstam par platībām.

SA par miežiem atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	31,00	31,00	31,00	31,00	31,00
Maksimālā likme, €/ha	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00
Faktiskā likme, €/ha	36,88	38,61			

SA par rudzu populācijas šķirnēm

SA interence ieviesta no 2023.gada.

Saistīto ienākumu atbalstu par rudzu populācijas šķirnēm piešķir, ja:

- ✓ attiecīgajā platībā tiek iesētas un audzētas rudzu populācijas šķirnes, kuras kārtējā gada 15. martā ir iekļautas Lauksaimniecības augu sugu šķirņu kopējā katalogā;
- ✓ lauksaimnieks var nodrošināt sertificētas sēklas izcelsmes apliecinājumu, kas apliecina šķirni un sertificētas sēklas iegādi pēdējo četru gadu laikā;
- ✓ kārtējā gadā ir noslēgts rudzu populācijas šķirņu piegādes līgums ar maizes ražotāju vai graudu pārstrādātāju, kam noslēgts līgums ar maizes ražotāju;
- ✓ kopējā atbalsttiesīgā platība nav mazāka par 1 ha un tā ir pieteikta ISIP;
- ✓ attiecīgā platība nav pieteikta citam saistītajam ienākumu atbalstam par platībām.

SA par rudzu populācijas šķirnēm atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	60,00	60,00	60,00	60,00	60,00
Maksimālā likme, €/ha	90,00	90,00	90,00	90,00	90,00
Faktiskā likme, €/ha	90,00	75,00			

SA par proteīnaugiem

Pārskatīts atbalsttiesīgo kultūraugu saraksts, no 2023.gadu par *lupīnu, vīķiem, lucernu, austrumu galegu, sarkano āboliņu, bastarda āboliņu un balto āboliņu* platībām varēs saņemt ekoshēmas atbalstu: “Ekoloģiski nozīmīga platība”. Par šiem kultūraugiem nevarēs saņemt SA.

Saistīto ienākumu atbalstu par proteīnaugiem piešķir, ja:

- ✓ platību aizņem tīrsējā sētas *lauka pupas, parastās jeb dārza pupiņas, zirņi, soja, kaņepes, lini*;
- ✓ audzē maisījumos ar graudaugiem sētus zirņus, ja zirņu sēklas masas, augu skaita vai to zaļmasas īpatsvars > 50%;
- ✓ kopējā platība nav mazāka par 1 ha un tā ir pieteikta ISIP;
- ✓ attiecīgā platība nav pieteikta citam saistītajam ienākuma atbalstam par platībām.

Par lauku pupām SA par proteīnaugiem nepiešķir, ja lauksaimnieks ir novācis ražu, kultūraugam nerasniedzot gatavības fāzi.

SA par proteīnaugiem atbalsta likmes no 2023.-2027.gadam:

	2023	2024	2025	2026	2027
Minimālā likme, €/ha	126,00	128,00	129,00	131,00	139,00
Maksimālā likme, €/ha	189,00	191,00	194,00	197,00	208,00
2023.g. faktiskā likme, €/ha	126,00	128,00			